

Sygn. akt VIII U 929/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Grażyna Łazowska
Protokolant	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2019 r. w Gliwicach

sprawy J. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek odwołania J. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 17 kwietnia 2019 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję częściowo w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od 1 lutego 2016 roku do 31 grudnia 2018 roku;
- oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

(-) sędzia Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 929/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 kwietnia 2019r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej J. M. (1) prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego byłemu pracownikowi zlikwidowanej kopalni za okres od 1 września 2013r. do 31 grudnia 2018r. Organ rentowy stwierdził, że skoro ubezpieczona wniosek złożyła w 2019r., wypłata ekwiwalentu za deputat węglowy przysługuje od 1 stycznia 2019r. i brak podstaw do wypłaty wyrównania za okres wcześniejszy.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczona domagała się przyznania prawa do wnioskowanego ekwiwalentu także za okres od 1 września 2013r. do 31 grudnia 2018r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zawarte

w zaskarżonej decyzji. Nadto podniósł, że dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra (...) są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za okres wcześniejszy.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona J. M. (1) jest wdową po zmarłym pracowniku zlikwidowanej Kopalni (...). Jej mąż – J. M. (2) był uprawniony do górniczej renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 maja 1996r. Przed przejściem na rentę był pracownikiem KWK (...).

J. M. (2) zmarł w dniu(...) i od tego dnia uprawniona do renty rodzinnej po nim jest wdowa – ubezpieczona J. M. (1).

W decyzji przyznającej to świadczenie z 19 września 2013r. podano, że do renty rodzinnej przysługuje deputat węglowy w kwocie 148,96 zł.

W dniu 18 lutego 2019r. ubezpieczona złożyła wniosek w sprawie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

Organ rentowy decyzją z dnia 1 marca 2019r. przyznał jej prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla od 1 stycznia 2019r.

Mąż ubezpieczonej J. M. (2) był uprawniony do ekwiwalentu węglowego.

Organ rentowy decyzją z 29 lipca 1999r. przyznał J. M. (2) prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla od 1 stycznia 1999r. w wymiarze 3 t., na wniosek kopalni z 28 czerwca 1999r.

W piśmie procesowym z 23 sierpnia 2019r. organ rentowy wskazał, że deputat węglowy przysługujący ubezpieczonej byłby wypłacany kwartalnie, bez względu na fakt zawieszenia wypłaty renty rodzinnej z tytułu osiągnięcia przychodu. Ubezpieczonej za okres od 1 września 2013r. do 31 grudnia 2018r. nie został wypłacony ekwiwalent z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego jako jednoznacznie wynikające z tych dowodów.

Sąd ocenił zebrany materiał dowodowy jako kompletny i spójny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie ubezpieczonej J. M. (1) zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania ubezpieczonej stanowi ustawa z dnia 7 września 2007r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 704).

Zgodnie z przepisem art. 12 tej ustawy byłemu pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007r., uprawnionemu do bezpłatnego węgla, który uzyskał emeryturę lub rentę przed tym dniem, jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwany dalej "ZUS", oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny, z zastrzeżeniem ust. 2.

Pracownikowi kopalni likwidowanej wchodzącej w skład przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1, który uzyska emeryturę lub rentę, jest wypłacany przez ZUS, oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny.

Ekwiwalent pieniężny może otrzymać także osoba, która przed dniem wejścia w życie ustawy, oprócz renty przyznanej na czas określony, pobierała ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS, której po upływie okresu, na jaki rentę przyznano, przywrócono prawo do pobierania renty.

Byłemu pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007r., uprawnionemu do bezpłatnego węgla, który uzyskał rentę przed dniem wejścia w życie ustawy i który po dniu 31 grudnia 2006r. uzyska emeryturę, jest wypłacany przez ZUS, oprócz emerytury, ekwiwalent pieniężny.

W przypadku, gdy uprawnienie do bezpłatnego węgla wynika z górniczej renty rodzinnej - wszystkim osobom do niej uprawnionym przysługuje łącznie jeden ekwiwalent pieniężny. W razie podziału renty rodzinnej ekwiwalent pieniężny ulega podziałowi w częściach równych, odpowiednio do liczby uprawnionych.

Ekwiwalent pieniężny przysługuje również osobie, która po dniu wejścia w życie ustawy uzyska prawo do renty rodzinnej po emerycie lub renciście, który pobierał ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS.

Wysokość ekwiwalentu pieniężnego stanowi iloczyn ilości węgla objętego uprawnieniem, która nie może być wyższa niż 3 Mg węgla kamiennego rocznie i przeciętnej średniorocznej ceny zbytu węgla, o której mowa w ust. 9.

Minister właściwy do spraw gospodarki, w terminie do dnia 20 stycznia każdego roku, ustala i ogłasza w formie obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", cenę zbytu 1 Mg węgla kamiennego w sortymencie Orzech II, ustalonego według ceny średniej z IV kwartału roku poprzedzającego rok, w którym ekwiwalent pieniężny ma być wypłacany, skorygowaną o przewidywany wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych na rok planowany.

Ekwiwalent pieniężny jest wypłacany przez ZUS z dotacji budżetowej.

Nadto po myśli § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra (...) z dnia 27 czerwca 2016r.

w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla oraz rent wyrównawczych (Dz. U. z dnia 29 czerwca 2016r., poz. 931) ekwiwalent wypłaca się wraz z wypłatą emerytury lub renty. Natomiast zgodnie z § 5 ust. 4 ww. rozporządzenia w przypadku przyznania renty rodzinnej po emerycie lub renciście, ekwiwalent przysługuje po upływie okresu, za który został wypłacony emerytowi lub renciście. Rozporządzenie to zastąpiło rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008r. – w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bezpłatnego węgla w naturze oraz rent wyrównawczych (Dz.U. z 2008r., nr 118, poz. 753). Zgodnie z § 5 ust. 1 tego rozporządzenia ekwiwalent wypłaca się wraz z wypłatą emerytury lub renty.

Po myśli § 5 ust. 5 rozporządzenia w przypadku przyznania renty rodzinnej po emerycie

lub renciście, ekwiwalent przysługuje po upływie okresu, za który został wypłacony emerytowi lub renciście.

Bezsporne w sprawie było, że mąż ubezpieczonej J. M. (2) był pracownikiem zlikwidowanej Kopalni (...) i na górniczą rentę z tytułu niezdolności do pracy przeszedł z tego zakładu, a nadto iż jako rencista był uprawniony do ekwiwalentu węglowego.

Kwestią sporną w przedmiotowej sprawie pozostawało prawo ubezpieczonej J. M. (1) do ekwiwalentu węglowego za lata 2013 - 2018, jaki przysługuje wdowom po byłych pracownikach zlikwidowanych kopalni.

W ocenie organu rentowego powyższe uprawnienie nie przysługuje skarżącej, albowiem dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra (...) są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za okres wcześniejszy.

W opinii Sądu orzekającego stanowisko organu rentowego nie znajduje uzasadnienia prawnego.

Jak bowiem wynika z treści przepisu art. 12 ust. 7 ustawy z dnia 7 września 2007r.

o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego ekwiwalent pieniężny przysługuje również osobie, która po dniu wejścia w życie ustawy uzyska prawo do renty rodzinnej po emerycie, który pobierał ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS. Zaś zgodnie z treścią § 5 ust. 4 rozporządzenia Ministra (...) z dnia 27 czerwca 2016r. w sprawie dotacji

budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla oraz rent wyrównawczych w przypadku przyznania renty rodzinnej po emerycie, ekwiwalent przysługuje po upływie okresu, za który został wypłacony emerytowi. Takie samo uregulowanie zostało zawarte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008 r. - § 5 ust. 5.

Jak bezspornie wykazało postępowanie dowodowe, ubezpieczona J. M. (1) 27 sierpnia 2013r. uzyskała prawo do renty rodzinnej po zmarłym w tym dniu mężu J. M. (2), który jako rencista pobierał ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, iż na skutek błędu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. pozbawiono ubezpieczoną prawa do wyliczenia wysokości renty rodzinnej z uwzględnieniem deputatu węglowego od września 2013r.

Przejmując do wypłaty ekwiwalent za deputat węglowy i wypłacając go wraz z rentą J. M. (2), organ rentowy winien był przejąć też w momencie śmierci męża ubezpieczonej i podjęcia wypłaty renty rodzinnej na jej rzecz, jako zadanie powierzone, obowiązek wypłaty tego świadczenia na rzecz wdowy, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wykorzystywania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bezpłatnego węgla w naturze i rent wyrównawczych - § 5 ust.5. Po śmierci męża ubezpieczonej, w związku z wypłatą na jej rzecz renty rodzinnej, nie zachodziła więc konieczność składania przez nią odrębnego wniosku o wypłatę spornego ekwiwalentu, gdyż jako świadczenie uboczne winno być jej wypłacone ze świadczeniem głównym – tak Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 24 maja 2017r. w sprawie o sygn. III AUa 1815/16.

Bez znaczenia jest zatem, że ubezpieczona złożyła wniosek o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, składając pismo w tym zakresie dopiero w dniu 18 lutego 2019r. Wskutek zaniechania działania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu, ubezpieczonej od 1 września 2013r. nie był wypłacany należny jej ekwiwalent.

Zgodnie z treścią przepisu art. 133 ust. 1, pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018r., poz. 1270) w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

A zatem, zgodnie z powołanymi wyżej przepisami, ekwiwalent przysługuje ubezpieczonej od 1 lutego 2016r., tj. za okres 3 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o to świadczenie.

W ocenie Sądu orzekającego kwestie podnoszone przez organ rentowy co do sposobu finansowania kosztów deputatu węglowego są bezprzedmiotowe i nie zasługują na uwzględnienie.

Renta rodzinna jest prawem podmiotowym, które ubezpieczona nabyła i nie mają wpływu na pozbawienie jej prawa i wysokości do tego świadczenia okoliczności podnoszone przez organ rentowy. Fakt, iż dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra Gospodarki i Ministra Energetyki są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym nie może stanowić podstawy prawnej odmowy przyznania ubezpieczonej ekwiwalentu pieniężnego za sporny okres.

Mając na uwadze powyższe, uznając odwołanie za uzasadnione w części, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd orzekł, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

W pozostałej części Sąd odwołanie oddalił na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. – co do należności za okres przed 1 lutego 2016r., o czym orzekł w pkt 2 wyroku.

(-) sędzia Grażyna Łazowska